

ธรรมนูญสุขภาพ คลองอาราง หมู่บ้าน 4 ดี วิธีพอเพียง

“ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ไม่มีใครแก้ได้ ถ้าไม่ใช่คนในชุมชนเอง”

บ้านคลองอาราง อ.เมือง จ.สระแก้ว เป็นหนึ่งในชุมชนที่เคยประสบปัญหาสารพัด ทั้งสุขภาพ การพนัน ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

ยี่งนานวัน ยิ่งสร้างผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและวิถีชุมชนดั้งเดิมทำให้ **พัฒนา พรหมเผ่า ผู้ใหญ่บ้านคลองอาราง** ได้นำแนวทาง “ธรรมนูญสุขภาพ” เข้ามาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา

จุดเด่นสำคัญที่นำธรรมนูญสุขภาพมาใช้ คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ได้คิด ตัดสินใจ กำหนด “ข้อตกลงร่วม” แก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

“บ้านเราเคยใช้เครื่องมือ/กระบวนการหลายอย่าง ทั้งประชาคม การพบปะ พูดคุย ในหลายรูปแบบ ทำๆ ไป ปัญหาที่ยังคงอยู่ เลยมานั่งคิดกันว่า เพราะอะไร...ก็ได้ข้อสรุปว่า สิ่งที่ทำไปนั้น ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ได้ร่วมคิดตั้งแต่เริ่มทำแผน”

ผู้ใหญ่ฯ พัฒนา จึงจุดประกายขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพมาตั้งแต่ปี 2554 มีการพูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนหลายครั้ง แลกเปลี่ยนมุมมองกับทุกคน ซึ่งต่างก็เห็นร่วมกันว่า เป้าหมายหลักคือมุ่งสู่ “**การมีความสุขในการดำรงชีวิต**”

“ทุกบริเวณ ทุกพื้นที่ในหมู่บ้าน กลายมาเป็นเวทีเสวนาได้หมด ตั้งแต่ศาลากลาง วัด คุ้มนา หรือแม้กระทั่งเวียนไปตามบ้านแต่ละหลัง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน”

ธรรมนูญฉบับนี้ เปรียบเหมือนกติกาของชาวบ้าน และความรับผิดชอบของชุมชน มีด้วยกัน 12 หมวด รวม 103 ข้อวางเป้าหมายให้คลองอารางเป็นชุมชน 4 ดี คือ คนดี สิ่งแวดล้อมดี รายได้ดี และสุขภาพดี บนวิถีแห่งความพอเพียง

ข้อสรุปที่ได้ นำไปสู่การประกาศใช้ “ธรรมนูญสุขภาพหมู่บ้านคลองอาราง” เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 นับเป็นหมู่บ้านแรกในจังหวัดสระแก้วที่นำธรรมนูญสุขภาพมาใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต

- ลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- โรคที่เกิดในชุมชนลดลงอย่างเป็นรูปธรรม
- ลดสารเคมีตกค้างในอาหารและกระแสเลือด
- ชุมชนมีการส่งเสริมและใช้สมุนไพร
- มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

สุขภาพดี

- ชุมชนมีสภาพแวดล้อมตามหลักสุขาภิบาล
- ชุมชนร่วมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
- มีพื้นที่สีเขียวในชุมชน
- ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

สิ่งแวดล้อมดี

- บันทึกข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน
- สร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจนอกพื้นที่ชุมชน
- ชุมชนมีครอบครัวเข้มแข็ง
- ผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง
- มีรายได้เพียงพอสำหรับดำรงชีวิต
- ลดต้นทุนการผลิต/ใช้พลังงานทดแทน
- สร้างผลผลิตในชุมชนและความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ

รายได้ดี

4ดี

วิถีพอเพียง
โดยมีชุมชนเป็นฐาน
ของการพัฒนา

คนดี

- มีเด็กและเยาวชนต้นแบบคนดี
- มีการป้องกันและแก้ปัญหาหายาเสพติด
- ปฏิบัติธรรมและพึงธรรมะอย่างสม่ำเสมอ
- งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานประเพณีที่สำคัญ
- จัดตั้งเครือข่ายจิตอาสา/ระบอบสวัสดิการชุมชน

หลังการประกาศใช้เป็นเวลากว่า 3 ปี มีชาวบ้านให้ความร่วมมือมากกว่า 500 คน ปรากฏรอยยิ้มแห่ง “ความสุข” ที่เพิ่มขึ้นจริงๆ

“ธรรมนูญสุขภาพหมู่บ้านคลองอารางเป็นธรรมนูญที่กินได้ เป็นธรรมนูญที่ทำให้ทุกคนได้เรียนรู้ ทำให้ชุมชนรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ที่เข้ามามากขึ้น เช่น เมื่อก่อนไม่มีความรู้เรื่องสารเคมีตกค้างในผัก ก็บริโภคผักมีสารพิษที่รุนแรงนำมาขาย แต่พอมีธรรมนูญสุขภาพ ทำให้เราคิดถึงตัวเองมากขึ้น มีความรู้มากขึ้น ก็หันมาปลูกผักกินกันเองในชุมชน บ้านนี้ปลูกมะเขือ บ้านนี้ปลูกพริก นำมาแบ่งปันกัน พอก็เลิกบุหรี่ได้ ครอบครัวก็มีความสุข” **บุตชาติ อร่ามเรือง ชาวบ้านคลองอาราง**

เล่าถึงภาพความสำเร็จของธรรมนูญสุขภาพหมู่บ้านคลองอาราง

นอกจากนั้น ยังมีการตั้งจุดเด่น จุดแข็ง นั่นคือ **วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม** ของชุมชน ที่ใช้ชีวิตร่วมกันในคน 3 วัย คือ วัยเด็ก วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ ทำให้สายใยของคนทั้งสามช่วงวัยนี้ สัมพันธ์แนบแน่นไม่ขาดออกจากกัน

ภาพแห่งความสำเร็จ คือการขึ้นรับรางวัล “**สมัชชาอวอร์ด**” ประเภท “**๑ พื้นที่**” ในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 7 เมื่อปลายปีที่ผ่านมานี้ เป็นเครื่องสะท้อนที่ชัดเจนว่า “**หมู่บ้านคลองอาราง**” เป็นหนึ่งในต้นแบบของการพัฒนาสุขภาวะชุมชน

... ทุกวันนี้ หมู่บ้านคลองอาราง กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้ชุมชนอื่นๆ ได้เข้ามาศึกษา **รูปธรรมแห่งความสำเร็จ** สิ่งเหล่านี้เองที่ก่อเกิดการ **แตกหน่อ ต่อยอด** ความรู้ใหม่ๆ และขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด